

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Дар'я Чепель,

студентка 22.03 групи

Науковий керівник: І.В. Рижук

доцент кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового

права Хмельницького університету

управління та права імені Леоніда Юзькова

м. Хмельницький, Україна

Конституційний Суд України має важливе значення для забезпечення верховенства Конституції України та нормального функціонування системи стримувань і противаг. Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. [1]. Вперше були істотно змінені конституційні засади статусу, порядку формування та повноважень Конституційного Суду. Однак, аналіз поточної діяльності Конституційного Суду дозволяє виявити фундаментальні проблеми, які створюють перешкоди для здійснення належної правової охорони Конституції України.

Виокремимо декілька проблем функціонування національного органу конституційної юстиції: 1) низька конституційна культура; 2) проблема недієздатності Конституційного Суду; 3) неефективність захисту конституційних прав через інститут конституційної скарги.

Низьку конституційну культуру виявляють переважно політики, велика кількість неконституційних ініціатив висувається Президентом і парламентом нашої держави, що призводить до значної кількості неконституційних дій.

Водночас слід варто зазначити, що низька конституційна культура політиків у процесі формування самого Конституційного Суду України призвела до недоліків конституційної культури окремих суддів даного

органу. Хоча закон вимагає політичної нейтральності, не всі судді Конституційного Суду відповідають зазначеному стандарту й часто демонструють політичну лояльність до представників окремих політичних сил.

Зазначимо, що досить часто звертається увага науковцями, політологами на низький рівень конституційної грамотності суддів Конституційного Суду, що знаходить вияв у складенні даним органом неякісних, з правової точки зору, рішень, що ухвалюються в умовах реального конфлікту інтересів.

Незалежність і неупередженість Конституційного Суду призвели до негативних наслідків для всього конституційного правопорядку, особливо для системи конституційної юрисдикції. Деформація конституційної культури єдиного органу конституційної юстиції призвела до послаблення ролі та значення Конституції України як Основного Закону нашої країни, оскільки саме Конституційний Суд покликаний на захист Конституції [2].

Конституція України чітко визначає, скільки голосів від конституційного складу Верховної Ради України необхідно для ухвалення рішень парламентом. Однак у випадку Конституційного Суду немає ані кворуму (кількості суддів, необхідних для розгляду конституційного провадження), ані голосів суддів, щодо яких Конституційний Суд приймає рішення (що може фактично звести нанівець ефективність Конституційного суду). Конституція України не визначає закон чи окремі його положення як неконституційні, а це передбачено Законом України «Про Конституційний Суд України». У Верховній Раді надходили численні законодавчі пропозиції щодо зміни кворуму та/або кількості голосів суддів Великої палати та Сенату, необхідних для ухвалення рішень Конституційним Судом, часто спрямовані на те, щоб суди вийшли з ладу та порушили нормальне функціонування система стримувань і противаг.

Також недієздатність КСУ породжувалася наявністю великої кількості вакантних посад або унеможливлення діяльності суддів КСУ через створення штучних перешкод скласти присягу.

Система конституційної скарги в Україні є новим інститутом, який поки що через низку обставин не є ефективним механізмом захисту порушених прав. Конституційна скарга як нова система захисту прав громадян в Україні з'явилася нормами Конституції України після реформи 2016 року, але через відсутність спеціального нормативно-правового акту, яким було б деталізовано норми Конституції України, на практиці Конституційний Суд України почав розглядати подані скарги лише в лютому 2018 року.

Таким чином, аналіз офіційного сайту КСУ дає можливість констатувати наявність незначної кількості конституційних скарг щодо яких було відкрито провадження. Однією з головних причин неприйнятності конституційної скарги лишається значна кількість помилок, яких припускаються заявники при поданні скарг (на відміну від конституційних подань, текст конституційних скарг не публікується). Ще однією проблемою, що свідчить про недостатню ефективність конституційної скарги як інституту захисту конституційних прав й свобод, є виконання рішень даного органу, що на сьогодні не позбавлено низки проблем, які потребують законодавчого врегулювання.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text>.
2. Єзеров А. Конституційна скарга і виключні обставини для перегляду справ. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/153161-konstitutsiy-na-skarga-i-viklyuchni-obstavini-dlya-pereglyadusprav>.

3. Городовенко В. В. Конституційний Суд України як єдиний орган захисту Конституції України. Новий шлях до права : колективна монографія / Національна академія правових наук України; кер. авт. кол. А. О. Селіванов. К.: Логос, 2021.